

Sebepochopení a dějiny [1960]

Jedním z nejcennějších zisků moderního filosofického myšlení bylo odhalení subjektivistických kořenů historického objektivismu, čerpajícího své zdůvodnění v metafysicky zatíženém ideálu vědecké objektivitě. Počátky tohoto ideálu jsou ovšem prastaré, neboť splývají s počátky samotné metafysiky. V době, kdy dochází k rozkladu metafysických struktur, které v jakýchsi krách a zlomcích ještě přežívají v našem myšlení, ale nedovolují už obnovit původní celek, jsou přední světoví myslitelé strhováni atraktivní perspektivou pojmového uchopení a přísného rozboru tohoto světodějného obratu. Obecné pozornosti bohužel většinou uniká, že kdesi v základech myšlenkové revoluce, jíž procházíme, hluboko pod proměnami kategorií a celého pojmového aparátu dochází k převratu fundamentálního vztahu mezi člověkem a světem, světem a člověkem. Nové myšlení má tento převrat umožnit, ale nezakládá jej; člověk se nemůže hnout z místa, dokud nevykročí k světu po nových cestách, ale to předpokládá odstup od světa a uchopení sama sebe a pravého místa vlastní zakotvenosti. To je v jádře praktický úkol; jeho splnění však není možné bez sebepochopení člověka jako toho, kdo je k tomuto úkolu povolán. Abstraktní formulace proto nesmějí zabránit živému povědomí praktické závažnosti způsobu, jímž dnešní člověk a lidstvo chápou sami sebe na pozadí a v rámci nového pochopení světové situace.

Důraz na sebepochopení provází filosofii od jejích nejstarších počátků. Tradice připisuje výrok „poznej sebe“ již jednomu z řeckých mudrců, jakýchsi „pre-filosofů“, to-

[zde přepis končí – pozn. red.]